

Соціальна економіка, політика та демографія

УДК 314.172

Фтомова Олена Сергіївна

здобувач наукового ступеня кандидата економічних наук

Інституту демографії та соціальних досліджень

імені М.В. Птухи НАН України

Фтомова Елена Сергеевна

соискатель научной степени кандидата экономических наук

Института демографии и социальных исследований

имени М.В. Птухи НАН Украины

Ftomova Olena

PhD Candidate of Economic Science to the

Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the

National Academy of Sciences of Ukraine

**ВПЛИВ ІНВЕСТУВАННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НА РІВЕНЬ
БІДНОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

**ВЛИЯНИЕ ИНВЕСТИРОВАНИЯ И НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ НА
УРОВЕНЬ БЕДНОСТИ И СОЦИАЛЬНОГО НЕРАВЕНСТВА В
УКРАИНЕ И СТРАНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА**

**IMPACT OF INVESTMENT AND TAXATION ECONOMY AND ON
POVERTY AND INEQUALITY IN UKRAINE AND THE EUROPEAN
COUNTRIES**

Анотація. Інвестиції та оподаткування є впливовим фіскальним інструментом, що допомагає економічному розвитку та знижує рівень

бідності і нерівності в країні. Державні інвестиції в інфраструктуру допомагають створювати нові робочі місця, збільшувати доходи, розширювати економічні і соціальні можливості для населення, скорочувати бідність і соціальну нерівність в суспільстві. Одночасно держава може не тільки регулювати рівень державних інвестицій, а й впливати на рівень приватних інвестицій. Це відбувається за рахунок податкової політики. Така фіскальна політика може привести до стимулювання або зменшення інвестування у приватній сфері економіки. Тому важливим для стимулювання приватного інвестування є розробка цільових програм податкових пільг, орієнтованих на конкретні сектори або регіони. Податковий стимул вважається ефективним, якщо соціальні вигоди, які він отримує, перевищують пов'язані з цим соціальні затрати. Відмічено, що безстрокове та орієнтоване на прибуток податкове стимулювання веде до зниження податкової бази та піддає ризику збір податків в цілому. Тому перевагу необхідно віддавати таким стимулам, які прямо впливають на зменшення вартості капіталу та зростання ефективності інвестування, наприклад, податки на інвестиції. Рівень інфраструктури в Україні, як загальної так і за категоріями транспорту, є нижчий ніж середні показники Європейських країн. А якість українських доріг визнана однією з найгірших. Також було відмічено, що оподаткування в Україні значно зменшує стимул приватного сектору до інвестування, хоча за останні чотири роки Україна зробила невеликий прогрес в цьому питанні. Хоча за останні роки в Європейських країнах спостерігається зниження рівня інвестування в інфраструктуру, в багатьох країнах були розроблені та застосовані програми податкового стимулювання інвестування. Такі заходи позитивно відобразились на економічному зростанні, рівні інфраструктури, рівні життя населення та нерівності.

Ключові слова: інвестування, оподаткування, податкові пільги, інфраструктура, бідність, нерівність.

Анотація. Инвестиции и налогообложение являются влиятельным фискальным инструментом, помогающим экономическому развитию и снижающим уровень бедности и неравенства. Государственные инвестиции в инфраструктуру помогают создавать новые рабочие места, увеличивать доходы, расширять экономические и социальные возможности для населения, сокращать бедность и социальное неравенство в обществе. Одновременно государство может не только регулировать уровень государственных инвестиций, но и влиять на уровень частных инвестиций. Это происходит за счет налоговой политики. Такая фискальная политика может привести к стимулированию или уменьшению инвестирования в частной сфере экономики. Поэтому важным для стимулирования частного инвестирования является разработка целевых программ налоговых льгот, ориентированных на конкретные сектора или регионы. Налоговый стимул считается эффективным, если социальные выгоды, которые он получает, превышают связанные с этим социальные затраты. Отмечено, что бессрочное и ориентированное на прибыль налоговое стимулирование ведет к снижению налоговой базы и подвергает риску сбор налогов в целом. Поэтому предпочтение необходимо отдавать таким стимулам, которые напрямую влияют на уменьшение стоимости капитала и роста эффективности инвестирования, например, налоги на инвестиции. Уровень инфраструктуры в Украине, как общей так и по категориям транспорта, является ниже, чем средние показатели Европейских стран. А качество украинских дорог признано одним из худших. Также было отмечено, что налогообложение в Украине значительно уменьшает стимул частного сектора к

инвестированию, хотя за последние четыре года Украина сделала небольшой прогресс в этом вопросе. Хотя за последние годы в европейских странах наблюдается снижение уровня инвестирования в инфраструктуру, во многих странах были разработаны и применены программы налогового стимулирования инвестирования. Такие меры положительно отразились на экономическом росте, уровне инфраструктуры, уровне жизни населения и неравенстве.

Ключевые слова: инвестирование, налогообложение, налоговые льготы, инфраструктура, бедность, неравенство.

Summary. Investing and taxation are powerful fiscal instruments which, if deployed properly, can influence economic growth and reduce poverty and inequality. Public investment in infrastructure helps to create new jobs, increase incomes, facilitate economic and social opportunities, and reduce poverty and social inequality. In addition to regulating the level of public investment, governments can affect the level of private investment by crafting appropriate tax policy. However, such fiscal policy can lead to stimulation or reduction of investments in the private sector. Therefore, in order to stimulate private investment, it is important to develop targeted investment programs, as well as tax incentives, focused on specific sectors or regions. A tax incentive is considered effective if the social benefits it generates offset associated social costs. Generally, indefinite and income-oriented tax incentives will lead to a reduction in the tax base and will jeopardize tax collection. Therefore, preference should be given to incentives that directly affect the cost of capital and increase the effectiveness of investing benefits, such as investment taxes. Notably, the level of infrastructure in Ukraine, both in general and in transport categories, is lower than the average of European countries, and the quality of Ukrainian roads is recognized among the worst. Taxation in Ukraine significantly

reduces the incentive of the private sector to invest, although, over the past four years, Ukraine has made some progress in this area. In European countries, despite the fact that there has been a decline in infrastructure investment in recent years, tax incentive programs have been developed and implemented in many countries. Such measures have had a positive impact on economic growth, infrastructure levels, living standards and inequality.

Key words: *investment, taxation, fiscal policy, tax incentives, infrastructure, poverty, inequality.*

Постановка проблеми. На зниження рівня бідності та нерівності впливають багато факторів. Не останнє місце серед них займає державне інвестування та оподаткування. Міжнародні організації, в тому числі Світовий Банк та Організація Об'єднаних Націй, визначають скорочення бідності як одну із своїх першочергових цілей. Державні інвестиції в інфраструктуру країни можуть привести до значного зростання доходів та значно прискорити економічне зростання в цілому. З іншого боку, держава може не тільки регулювати рівень державних інвестицій, а й впливати на рівень приватних інвестицій. Це відбувається за рахунок подакової політики. В багатьох Європейських країнах були застосовані різні державні програми інвестування, стимулювання приватного інвестування, були розроблені програми податкових пільг. Такі заходи позитивно відобразились на економічному зростанні, рівні життя населення та нерівності. Тому аналіз державних заходів Європейських країн щодо ефективною політики інвестування та оподаткування є важливим для визначення найефективніших заходів для України. Враховуючи це порушена у статті проблема впливу державного інвестування

та оподаткування на рівень бідності та нерівності є актуальною як для науки, так і для практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений аналіз останніх досліджень і публікацій з проблем взаємозв'язку бідності та ринку праці, а також державних програм впливу на них дає змогу зробити висновки, що ці питання є актуальними для багатьох країн та перебувають в центрі досліджень багатьох науковців світу: Nam, Chang Woon; Radulescu, Doina Maria [1], Cesar Calderon, Luis Serven [2], Sumedha Bajar [3], а також такими міжнародними організаціями як Міжнародний Валютний Фонд [7], Світовий Банк [9], Світовий економічний форум [15].

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є макроекономічна оцінка впливу інвестування та оподаткування на рівень бідності та нерівності в Україні та країнах Європейського Союзу, а також виявлення ефективних державних заходів, застосованих Європейськими країнами, для подолання проблем бідності та нерівності через вплив на інфраструктуру та оподаткування.

Виклад основного матеріалу. Інвестування, як державне так і приватне, відіграє важливу роль в економічному зростанні та збільшенні добробуту населення країни. має вплив як державне так в приватне. Державні інвестиції в інфраструктуру країни, можуть привести до зростання доходів населення та прискорити економічне зростання в країні в цілому. Це відбувається за рахунок створення нових робочих місць та збільшення економічних та соціальних можливостей. Одночасно держава може не тільки регулювати рівень державних інвестицій, але і впливати на приватні інвестиції. Це стає можливим через регулювання податкової політики. Іншими словами, фіскальна податкова політика може привести до стимулювання або навпаки, зменшення інвестування у приватній сфері економіки. Збільшення податку

прибутку на капітал негативно впливає на інвестування за рахунок зменшення прибутку від заощаджень для фізичних осіб та зменшення прибутку від рівня доходності інвестиційних проектів для юридичних осіб. Тому деякі країни для стимулювання приватного інвестування розробляють програми податкових пільг, які, зазвичай, мають цільову направленість. Так, наприклад, безстрокове та прибутково орієнтоване стимулювання, таке як «податкові канікули», веде до зниження податкової бази, піддає ризику збір податків в цілому, а також не має суттєвого впливу на рівень інвестування чи економічного зростання. Багато розвинених країн, та країн що розвиваються, з метою залучення іноземного капіталу створювали зони вільної економіки та торгівлі шляхом надання податкових стимулів [1]. Загалом такі пільгові заходи включають: звільнення від податку на прибуток, вільну або прискорену амортизацію, пільги на податок на інвестиції, субсидії на інвестиційні витрати. Стимулюючі ефекти різних державних податкових пільг на інвестиційні рішення приватного сектору порівнюють на основі моделі чистої теперішньої вартості. Без оподаткування чиста теперішня вартість інвестиційного проекту дорівнює теперішній вартості майбутнього валового прибутку, дисконтованого за відповідною процентною ставкою з вирахуванням теперішньої вартості інвестиційних витрат. Таким чином, інвестиційний проект вважається прибутковим, коли чиста теперішня вартість є позитивною. Після введення податку на прибуток підприємств, теперішня вартість активу, що утворюється від інвестицій, становить суму теперішньої вартості чистого прибутку (валовий прибуток за вирахуванням податків) та податкових заощаджень, керованих резервом стимулювання амортизації. Перевагу необхідно віддавати таким стимулам як пільги на податки на інвестиції, які, в свою чергу, прямо впливають на зменшення вартості капіталу та зростання ефективності інвестування. Багато країн, що розвиваються, стикаються з труднощами

збирання доходів від прямих податків [2], тому, для фінансування державних втручань в економічний розвиток вони значною мірою покладаються на збори від непрямих податків, що, в свою чергу, прямо відбивається на рівні життя бідних прошарків населення.

В Україні, як і в Європейських країнах інвестування залежить від економічного розвитку (рис. 1. а). До світової фінансової кризи 2007 року інвестування¹ в Україні у відсотках до ВВП було вищим ніж агрегований показник інвестування в Європейському Союзі. За останні роки інвестування у відношенні до економічного росту розвивається швидше ніж в країнах Європейського Союзу. В країнах Європейського Союзу починаючи з 2009 року спостерігається зменшення інвестування в інфраструктуру. За оцінками [14], в ЄС наразі зменшення інвестицій є нижчим за необхідний їх рівень. За підрахунками Європейського інвестиційного банку у 2018 році потреби в інвестиціях в економічну інфраструктуру енергетики, транспорту, води, каналізації та телекомунікацій становили 688 мільярдів євро на рік. Для соціальної інфраструктури інвестиційний розрив на охорону здоров'я, освіту та соціальне житло становив 142 мільярди євро на рік. Необхідно відмітити що структура витрат на інвестування також дуже відрізняється серед Європейських країн (рис. 1. б). Найбільшу частку займають приватні інвестиції Греції (40 відсотків від загальних інвестицій), Молдавії, Угорщини та Болгарії (30 відсотків від загальних інвестицій), а найменшу в Ірландії (7 відсотків від загальних інвестицій), Білорусії (8 відсотків від загальних інвестицій), Бельгії та Німеччині (10 відсотків від загальних інвестицій). В

¹ Валове нагромадження основного капіталу складається з інвестицій виробниками-резидентами, за вирахуванням вибуття основних засобів протягом звітного періоду, включаючи збільшення вартості невикористаних активів, отримане в результаті виробничої діяльності підприємств або інституційних одиниць.

Україні цей показник складає майже 19 відсотків від загальних інвестицій, що відповідає середньому показнику серед Європейських країн.

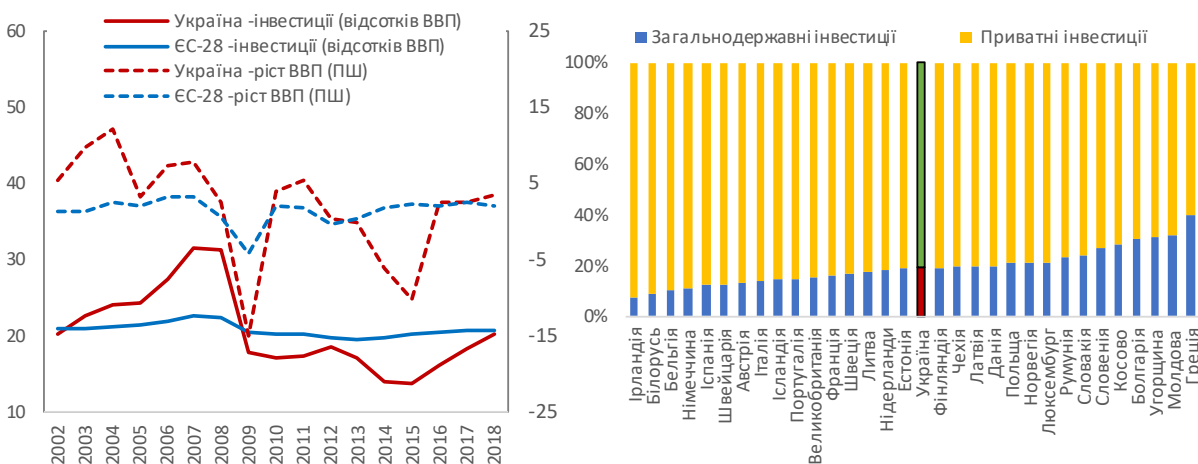

Рис. 1. (а, б) Економічний розвиток та структура державного та приватного інвестування, відсотків

Джерело: побудовано за даними [5-7] та розрахунками автора

Інвестування в інфраструктуру, а саме збільшення якості та кількості інфраструктури, позитивно впливає на економічне зростання та зменшує нерівність доходів [3]. Розвиток інфраструктури являє собою важливий інструмент сприяння регіональному розвитку в країні, за допомогою якого суспільні блага розподіляються між усіма членами суспільства [4]. Це відбувається завдяки збільшенню доступу до виробничих можливостей, зменшенню витрат на виробництво, забезпеченню кращої транспортної інфраструктури, яка покращує мобільність робочої сили. Добре розвинена комунікаційна інфраструктура полегшує потік інформації та допомагає людям отримати кращий доступ до виробничих можливостей. Розвинена інфраструктура позитивно впливає не тільки на економічний але і на соціальний розвиток, людський капітал та збільшує можливості для бідних прошарків населення. Розрізняють дві форми публічної інфраструктури - економічну та соціальну (рис. 2).

Публічна інфраструктура	
ЕКОНОМІЧНА ІНФРАСТРУКТУРА	СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА
<ul style="list-style-type: none">• Транспорт (дороги, залізниці, аеропорти)• Комунальні послуги (вода, електрика, газ, трубопроводи, каналізаційні системи)• Телекомунікації (телефони, Інтернет)	<ul style="list-style-type: none">• Освіта (школи, навчальні програми)• Охорона здоров'я (лікарні, швидка допомога, тривалий догляд)• Комунальні послуги (соціальний догляд, рекреаційні об'єкти)

Рис. 2. Структура публічної інфраструктури

Джерело: складено за даними [12]

Зрозуміло, що розвинена та ефективна інфраструктура, як економічна так і соціальна, відіграє критичну роль у подоланні проблем бідності, нерівності, допомагає загальному економічному та соціальному розвитку в країні так як скорочує виробничі витрати, прискорює розвиток людського капіталу, піднімає загальний рівень соціального добробуту.

Інфраструктура в Україні у порівнянні з іншими країнами Європи є найменш розвиненою. Так, за підрахунками Світового економічного форуму (рис. 3. а) найкраще розвинена інфраструктура в Швейцарії, Нідерландах, Фінляндії, а найгірше в Румунії, Молдові, Боснії та Герцеговині. В Україні (рис. 3. б) рівень інфраструктури як загальної так і за категоріями транспорту є нижчим ніж середні показники Європейських країн. А якість українських доріг є найгіршою.

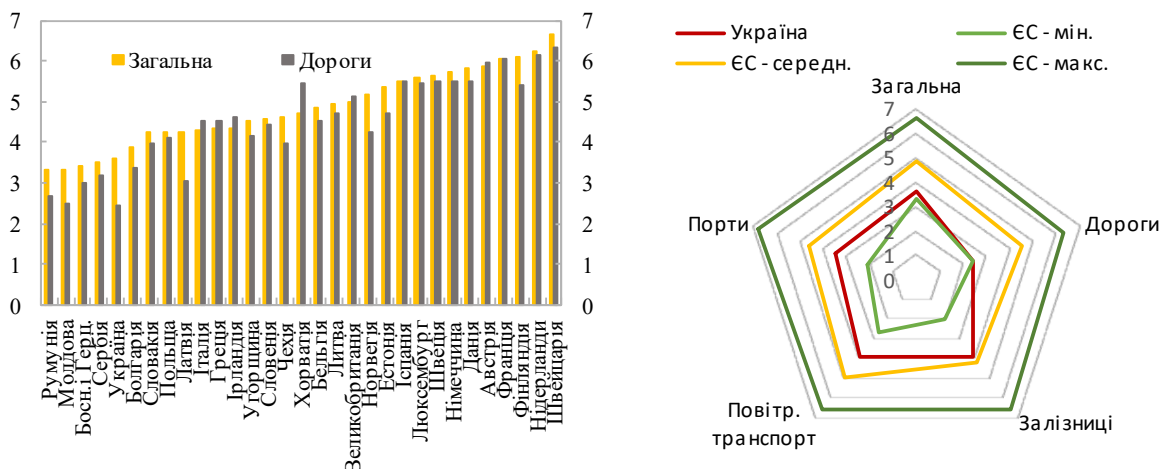

Рис. 3. (а, б) Якість інфраструктури в країнах Європи, 1-7 (7 найкраща)

Джерело: побудовано за даними [14] та розрахунками автора

В Європейських країнах історично приділяється багато уваги розвитку інфраструктури як в містах так і сільських місцевостях та стимулюванню інвестування на основі надання різних податкових пільг. Існують два інструменти податкових пільг – на основі витрат (знижують вартість інвестицій) та на основі прибутку (знижують вартість прибутку). Податкові пільги на основі витрат спрямовані на зниження вартості капіталу і тому роблять можливими більшу кількість інвестиційних проєктів. Такі пільги включають в себе конкретні надбавки, пов'язані з інвестиційними витратами, такі як прискорені схеми амортизації та спеціальні податкові відрахування та кредити. Податкові стимули на основі прибутку, як правило, знижують ставку податку, застосовану до оподатковуваного доходу. Як вже зазначалось вище, податкові політика не завжди веде до стимулювання інвестицій і може мати зворотній ефект (рис. 4) Найменший фіскальний стимул до інвестування серед Європейських країн має Греція, Італія, Україна, Боснія та Герцеговина, Хорватія. Необхідно відмітити, що за період з 2014 до 2018 року багато країн зробили значний прогрес в цьому питанні, такі як Чехія, Угорщина, Ісландія.

В Україні за цей період також спостерігалось зменшення негативного впливу оподаткування на стимулювання до інвестування.

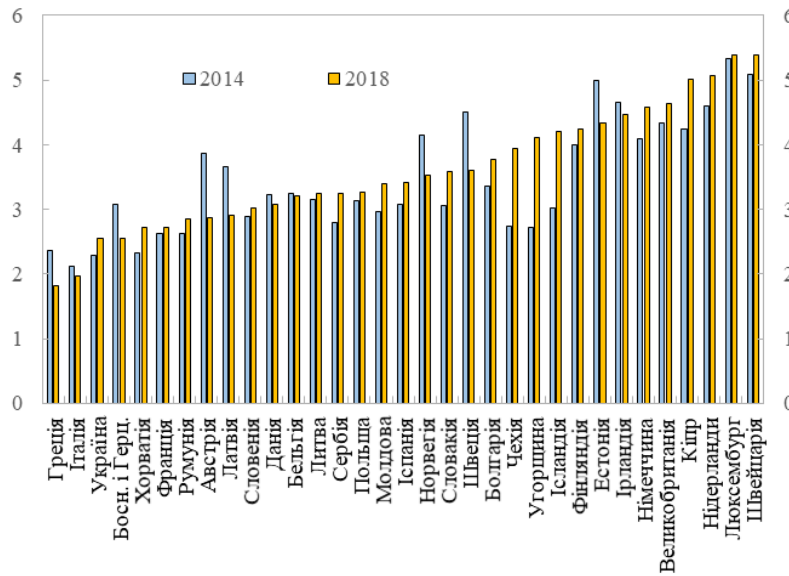

Рис. 4. Вплив оподаткування на стимулювання до інвестування, 1-7, (де 1-значно зменшує стимул до інвестицій, а 7-взагалі не знижує стимул до інвестицій)

Джерело: побудовано за даними [14]

Зазвичай податкова політика стимулювання спрямована на підтримку конкретних економічних секторів, або видів діяльності, або регіонального розвитку. Використання податкових пільг є широко розповсюдженим у світі, хоча різні країни відрізняються за типом використовуваних стимулів. Так, наприклад, розвинені країни більше застосовують інвестиційні податкові кредити та сприятливий податковий режим для досліджень та розробок. Країни, які розвиваються, частіше застосовують такі заходи як пільгові податкові зони, податкові канікули та знижені податкові ставки. Загалом податкове стимулювання інвестицій має сприяти розвитку країни та покращенню умов життя її громадян.

Загалом вважається, що податковий стимул є ефективним, якщо соціальні вигоди, які він отримує, перевищують пов'язані з цим соціальні

затрати (рис. 5).

Рис. 5. Соціальні вигоди та Соціальні затрати інвестування

Джерело: складено за даними [13]

Рада Європейського банку розвитку є єдиним банком розвитку в Європі із виключно соціальним призначенням. З 1956 року він фінансував соціальні інвестиційні проекти, пов'язані з будівництвом або відновленням інфраструктури у сфері оновлення міст та модернізації сільських територій, на користь державних та приватних структур на національному та місцевому рівнях. Інвестиції були спрямовані на напівзруйновані мікрорайони, периферійні райони чи міста, у яких відсутня міська інфраструктура, а також соціальні та культурні зручності. Необхідно відмітити, що поліпшення умов життя у сільській місцевості сприяє підвищенню рівня життя та зменшенню

міграції населення з цих районів у міста. За період 1957-2016 рр. Загальний обсяг проектів, затверджених у цьому секторі, становить 9 млрд. Євро, що становить 15% від усіх схвалених позик [11]. В Україні, на додаток до державних та приватних інвестицій, розвиток інфраструктури підтримується і різними міжнародними організаціями, такими як Програма розвитку ООН в Україні [8], Світовий Банк в Україні [9], Європейський банк реконструкції та розвитку в Україні [10] та іншими. Міністерством інфраструктури України у 2015 році була розроблена «Транспортна стратегія України на період до 2020 року» [11]. Основними сферами розвитку в стратегії були визначені: забезпечення доступності та підвищення якості транспортних послуг; інтеграція національних транспортних систем в Європейські та міжнародні транспортні системи; підвищення ефективності державного управління в галузі транспорту; розвиток транспортної інфраструктури; оновлення рухомого транспортного складу; поліпшення інвестиційного клімату; забезпечення безпеки під час транспортування; підвищення екологічності та енергоефективності транспортних засобів. Орієнтованість розвитку як на внутрішній, так і на зовнішній сектор є дуже важливою. Україна стратегічно розташована на важливих транспортних маршрутах і розвинена інфраструктура не тільки допоможе покращити умови життя в країні, але й відкриє ширші можливості для експорту, що є дуже важливим особливо для розвитку малого підприємництва та сільського господарства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. За результатами проведеного аналізу можна зробити наступні висновки. Інвестування та оподаткування відіграють критичну роль у зменшенні рівня бідності та нерівності в країні. Інвестиції в інфраструктуру, як в економічну так і соціальну, ведуть до зменшення рівня бідності та соціальної нерівності через створення нових робочих місць, збільшення рівня

доходів, розширення економічних та соціальних можливостей. В Україні рівень інфраструктури, як загальної так і за категоріями транспорту, є нижчий за середні показники Європейських країн. Якість українських доріг визнана однією з найгірших. Тому, в першу чергу, необхідно звернути увагу на інвестування та стимулювання розвитку інфраструктури доріг. Було відмічено, що оподаткування в Україні значно зменшує стимул приватного сектору до інвестування. Незважаючи на те, що за останні чотири роки Україна зробила невеликий прогрес в цьому питанні, для успішного подальшого розвитку інвестування в країні необхідно критично переглянути фіскальну податкову політику та розробити програми податкового стимулювання для розвитку секторів та регіонів, які цього потребують найбільше. Так, наприклад, розвиток інфраструктури та поліпшення умов життя у сільській місцевості приведе до економічного розвитку в районі, підвищенню рівня життя населення та зменшенню міграції населення з цих районів у міста. Важливо також, щоб орієнтованість інвестування була направлена не тільки на розвиток внутрішнього, але і зовнішнього сектору економіки. Це зумовлено тим, що територія України розташована на важливих міжнародних транспортних маршрутах і розвинена інфраструктура не тільки допоможе покращити умови життя в країні, але і відкриє ширші можливості для експорту, що є дуже важливим, особливо для розвитку малого підприємництва та сільського господарства.

Література

1. Nam, Chang Woon; Radulescu, Doina Maria. Types of Tax Concessions for Promoting Investment in Free Economic and Trade Areas. 2003.
2. Essama-Nssah, B., A. Poverty-Focused Evaluation of Commodity Tax Options. Policy Research Working Paper; No. 4245. World Bank,

Washington, DC. 2007.

3. Cesar Calderon, Luis Servén. The Effects of Infrastructure Development on Growth and Income Distribution. WP - Central Bank of Chile. 2004.
4. Sumedha Bajar. The Impact of Infrastructure Provisioning on Inequality. 2018.
5. Офіційний сайт Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Міжнародного Валютного Фонду, база даних «Інвестиції та фондовий капітал 1960-2015. URL: <https://www.imf.org/external/np/fad/publicinvestment>
8. Офіційний сайт Програми розвитку ООН в Україні. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home.html>
9. Офіційний сайт Світового Банку в Україні. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine>
10. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні. URL: <https://www.ebrd.com/ukraine.html>
11. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <http://mtu.gov.ua/en/content/strategiya-2015.html>
12. Investing in Public Infrastructure in Europe. A local economy perspective. Council of Europe Development Bank (CEB). 2017.
13. Options for Low Income Countries' Effective and Efficient Use of Tax Incentives for Investment - Report to the g-20 development working group by the IMF, OECD, UN and WORLD BANK. 2015.
14. Investment in infrastructure in the EU Gaps, challenges, and opportunities – Briefing – European Parliament, October 2018. URL:

http://www.iberglobal.com/files/2018-2/infrastructure_eu.pdf

15. Офіційний сайт Світового економічного форуму. URL:
<https://www.weforum.org>

References

1. Nam, Chang Woon; Radulescu, Doina Maria. Types of Tax Concessions for Promoting Investment in Free Economic and Trade Areas. 2003.
2. Essama-Nssah, B., A. Poverty-Focused Evaluation of Commodity Tax Options. Policy Research Working Paper; No. 4245. World Bank, Washington, DC. 2007.
3. Cesar Calderon, Luis Servén. The Effects of Infrastructure Development on Growth and Income Distribution. WP - Central Bank of Chile. 2004.
4. Sumedha Bajar. The Impact of Infrastructure Provisioning on Inequality. 2018.
5. Ofitsiinyi sait Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
6. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
7. Ofitsiinyi sait Mizhnarodnoho Valiutnoho Fondu, baza danykh «Investytsii ta fondovyi kapital 1960-2015. URL: <https://www.imf.org/external/np/fad/publicinvestment>
8. Ofitsiinyi sait Prohramy rozvytku OON v Ukraini. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home.html>
9. Ofitsiinyi sait Svitovoho Banku v Ukraini. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine>
10. Ofitsiinyi sait Yevropeiskoho banku rekonstruktsii ta rozvytku v Ukraini. URL: <https://www.ebrd.com/ukraine.html>
11. Ofitsiinyi sait Ministerstva infrastruktury Ukrainy. URL:

<http://mtu.gov.ua/en/content/strategiya-2015.html>

12. Investing in Public Infrastructure in Europe. A local economy perspective. Council of Europe Development Bank (CEB). 2017.
13. Options for Low Income Countries Effective and Efficient Use of Tax Incentives for Investment - Report to the g-20 development working group by the IMF, OECD, UN and WORLD BANK. 2015.
14. Investment in infrastructure in the EU Gaps, challenges, and opportunities – Briefing – European Parliament, October 2018. URL: http://www.iberglobal.com/files/2018-2/infrastructure_eu.pdf
15. Ofitsiinyi sait Svitovoho ekonomichnoho forumu. URL: <https://www.weforum.org>